

Hur påverkas friskolor av sänkt skolpeng?

En rapport av PwC framtagen för Almega

Stockholm, 28 april 2022

Sammanfattning

PwC har på uppdrag av Almega (AB) genomfört en analys av lönsamhet inom friskoleverksamhet. Bakgrunden för denna analys ligger i regeringens förslag om att sänka skolpengen till fristående grundskolor med en i nuläget icke fastställd summa eller andel.¹ Almega vill därför skapa sig en förståelse för hur denna åtgärd skulle kunna påverka huvudmän som driver fristående grundskolor. I denna rapport analyseras därför lönsamheten för denna typ av verksamhet. Vidare kartläggs vilken den finansiella effekten skulle bli om regeringens förslag blir verklighet. Lönsamheten beräknas med måttet rörelsemarginal (EBIT²) som grund.

Den genomsnittliga lönsamheten beräknas mellan 2010–2020 på den befintliga verksamheten för fristående grundskolor som drivs av aktiebolag samt i två scenarier där skolpengen sänks med 8% respektive 10%.

Den genomsnittliga rörelsemarginalen för fristående grundskolor med aktiebolag som huvudman uppgick mellan 2010–20 till 4,9%.

I ett scenario där skolpengen sänks med 8% blir den genomsnittliga lönsamheten för den historiska perioden 2010–20 negativ med en rörelsemarginal på -3,3%. I detta scenario uppvisar cirka 70% av alla huvudmän som driver fristående grundskolor en negativ rörelsemarginal. Detta påverkar i sin tur över 60 000 elever baserat på 2018 års siffror.

I ett scenario där skolpengen sänks med 10% blir den genomsnittliga lönsamheten för samma tidsperiod ännu mer negativ, -5,6%. I ett sådant scenario riskerar ungefär 75% av alla huvudmän som driver friskolor att uppvisa en negativ rörelsemarginal baserat på historiska siffror. Detta påverkar i sin tur närmare 97 000 elever baserat på 2018 års siffror.

¹ Skolpengen varierar starkt mellan kommuner, men skolministern har sagt att sänkningen i snitt kommer att vara 8–10 procent (SR Studio Ett, 2022-02-10).

² EBIT står för *Earnings Before Interest and Taxes* och är alltså resultat före räntor och skatt

Innehållsförteckning

Sammanfattning	1
Bakgrund	3
Karakteristika för utbildningssektorn	3
Karakteristika för friskolor	3
Beskrivande data för skolväsendet och friskolor	4
Tidigare analyser	7
Vad är lönsamhet?	8
Marginalmått	8
Räntabilitetsmått	8
Varför mäta lönsamhet?	8
Vad är "normal" lönsamhet?	8
Valt mått på lönsamhet för denna rapport	10
Befintlig grundskoleverksamhet	13
Rörelsemarginal (EBIT)	13
Reducerad skolpeng med 8%	14
Rörelsemarginal (EBIT)	14
Reducerad skolpeng med 10%	16
Rörelsemarginal (EBIT)	16
Break-even för friskolor	18
Rörelsemarginal (EBIT)	18
Fallstudier	19
Broholmskolan	19
Vejbystrands Skola och Förskola	20
Bilaga	21
Begränsningar och antaganden	21

Bakgrund

PwC har, på uppdrag av Almega AB (Almega), genomfört en analys av lönsamhet inom friskoleverksamheter.

Bakgrunden för denna analys ligger i regeringens förslag om sänkt skolpeng till fristående grundskolor med en i nuläget icke fastställd summa eller andel. Almega vill därför skapa sig en grundlig bild av friskolornas nuvarande lönsamhet samt utreda vilka konsekvenser en sänkning av skolpengen skulle få för huvudmän som driver friskolor. Regeringen har när denna rapport färdigställts inte formellt meddelat någon specifik nivå på sänkningen och dessutom varierar skolpengen kraftigt från kommun till kommun. Däremot har skolminister Lina Axelsson Kihlblom i en debatt sagt att sänkningen kan komma att ligga mellan 8% och 10%.³ Därför utreds två olika scenarier i denna rapport: ett där sänkningen uppgår till 8% och ett där den uppgår till 10%.

Rapporten inleder med ett generellt resonemang kring diverse mått på lönsamhet för att sedan analysera hur en förändring i intäkter, i form av en hypotes om sänkt skolpeng om 8% respektive 10%, påverkar lönsamheten för huvudmän som bedriver fristående grundskolor. Vi har även analyserat vid vilken procentuell sänkning av skolpengen som den genomsnittliga skolan når 'break-even', det vill säga när alla kostnader täcks men ingen vinst genereras. Utöver detta analyserar rapporten fallstudier för två utvalda huvudmän, utifrån valt lönsamhetsmått.

Regeringens förslag kommer att beröra samtliga friskolor, oavsett huvudman eller driftsform. Givet begränsad tillgång på finansiella data görs analysen i denna rapport enbart på huvudmän i aktiebolagsform som driver grundskolor med elever i förskoleklass samt i årskurs 1–9. Detta innebär att övriga huvudmän, som exempelvis föreningar och stiftelser, inte ingår i beräkningarna. Eftersom de senare utgör närmare 4 av 10 fristående grundskolor är antalet skolor och elever som skulle beröras av regeringens förslag troligen högre än vad som anges i denna rapport.

Karaktistika för utbildningssektorn

Utbildningssektorn skiljer sig från många andra samhällsfunktioner till sin natur och uppgift. Skolan är en av samhällets viktigaste institutioner och har stor påverkan på samhällsutvecklingen. Utbildningen inom skolväsendet ska enligt skollagen vara likvärdig oavsett skolform, var i landet den anordnas samt av vilken huvudman den utförs. Skolans likvärdighet handlar om att en elevs möjlighet att lyckas inte på ett systematiskt sätt ska bero på elevens familjebakgrund, var i landet eleven bor eller i vilken skola eleven går. Förenklat kan man vidare tala om att skola och utbildning har tre funktioner⁴:

1. Skolan ska vara kvalificerande där eleven tillägnar sig sådana kunskaper och kompetenser att hen är förberedd för vidare studier och för arbetslivet.
2. Skolan ska vara socialiserande där skolgången ska utveckla individens förmåga att interagera med andra på ett både respektfullt och utvecklande sätt.
3. Skolan ska bidra till personlighetens utveckling och till individblivande.

Karaktistika för friskolor

En friskola är en skola som drivs av en annan huvudman än kommun, region eller stat. Det kan till exempel vara en stiftelse, ett företag, en förening, en privatperson eller ett trossamfund. En friskola verkar inom ramen för Skollagen och står under Skolinspektionens tillsyn. Friskolor finns på förskole-, grundskole- och gymnasienivå. Friskolorna måste vara öppna för alla – de får inte välja

³ <https://sverigesradio.se/artikel/debatt-om-minskad-skolpeng-till-friskolor>

⁴ SOU 2020–28 *En mer likvärdig skola*

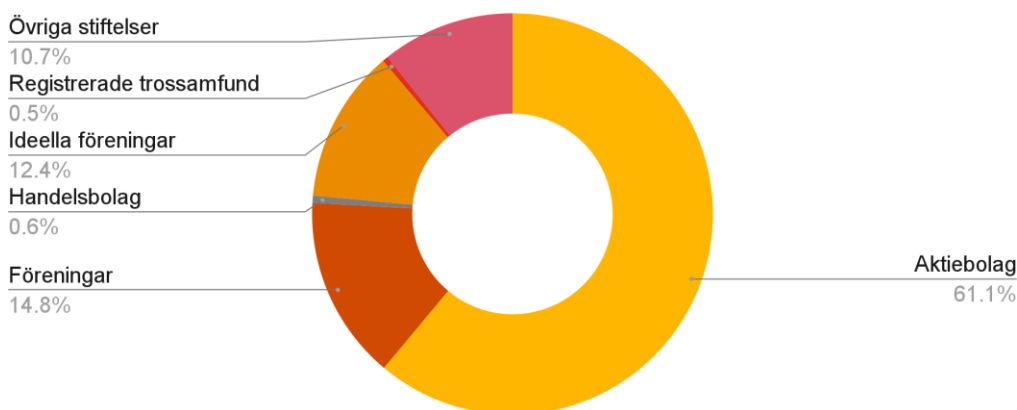
elever – men vissa urvalsprinciper, som ska vara tydligt formulerade och offentliga, får användas då det finns fler sökande än det finns antal platser. Friskolor följer samma lagar och läroplaner som kommunala skolor, är skattefinansierade med skolpeng och får inte ta ut avgifter.⁵

Till sin ekonomiska karaktär kännetecknas skolor, i stort sett oberoende av huvudmannatyp, av att det främsta produktionsmedlet är arbetskraft i form av personal, vilket innebär att sektorn är arbetskraftsintensiv. Detta står i kontrast till kapitalintensiva branscher, som har relativt liten del arbetskraft och större del kapital som främsta produktionsmedel. Detta medför att skolan ofta har relativt höga immateriella tillgångar, exempelvis i form av lärares kompetens och erfarenhet.

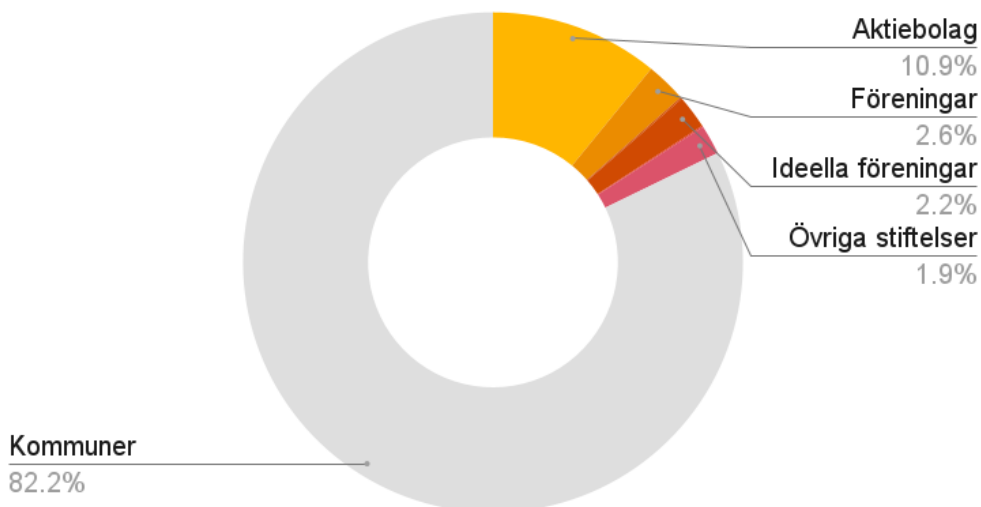
Beskrivande data för skolväsendet och friskolor

De flesta grundskoleenheter drivs i kommunal regi, medan 855 av totalt 4 805 skolenheter drivs av fristående aktörer, vilket motsvarar omkring 18% av alla grundskolor. Sett till antal klasser utgörs 21% av klasserna inom förskoleklass och årskurs 1–9 av fristående aktörer. Vad gäller antal elever är siffran något lägre, då omkring 16% av eleverna studerar hos en fristående aktör. Detta innebär att friskolor i genomsnitt har klasser med färre elever jämfört med alla skolor oberoende av huvudman.

Friskolor per huvudman, 2021

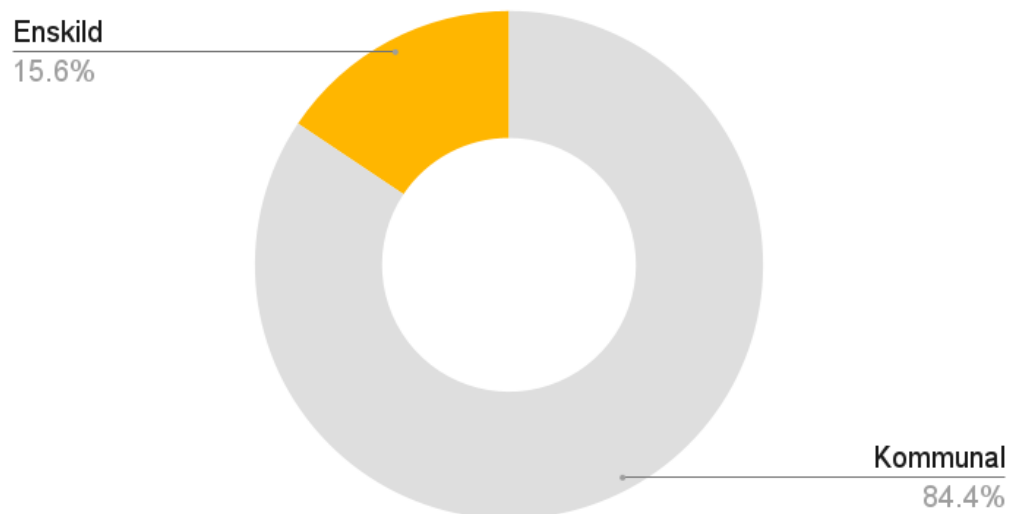

Total andel skolenheter, 2021

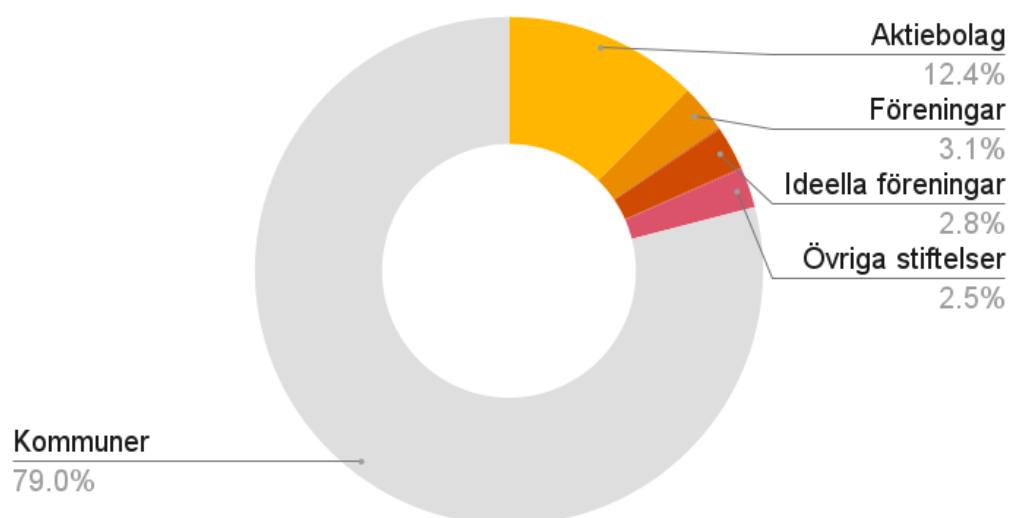

⁵ Friskolornas Riksförbund

Total andel elever, 2021

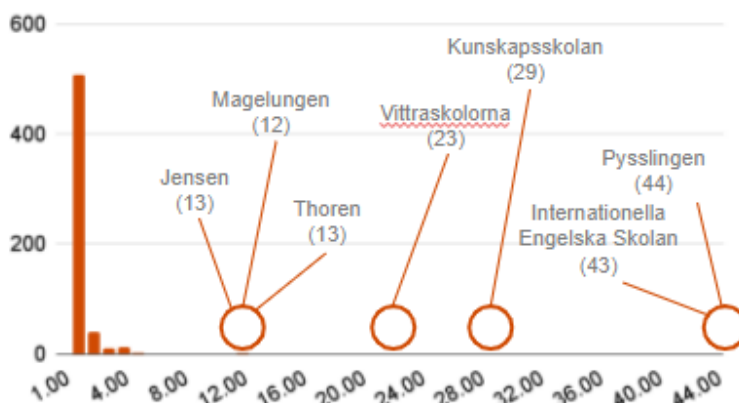
Total andel klasser, 2021

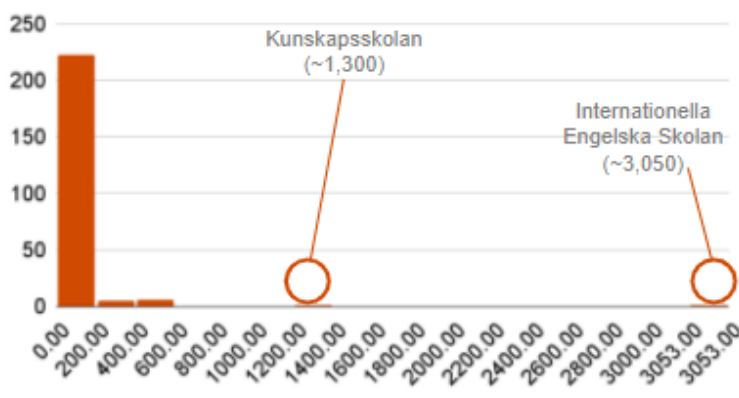
En övervägande majoritet av alla huvudmän bedriver en till två skolenheter. Den genomsnittliga fristående grundskolan, sett till medianen för skolor som drivs av aktiebolag, har 33 anställda. Drygt 60% av friskolorna drivs av aktiebolag, medan övriga drivs av ekonomiska och ideella föreningar, handelsbolag, trossamfund samt stiftelser.

AcadeMedia är en av de absolut största skolaktörerna, men omnämns trots det inte i dataunderlaget. Detta beror på att koncernen är uppdelad på flera olika aktörer såsom Pysslingen, Vittraskolorna, Noblaskolan, Innovitaskolan, Montessori Mondial med flera. Dessa aktörer redovisas i den mån finansiella data finns tillgänglig, på samma sätt som övriga aktörer.

Antal friskolor per huvudman, 2021

Antal anställda per huvudman, 2021*

*Data saknas för två större aktörer: Pysslingen och Vittraskolorna.

Tidigare analyser

Under 2020 genomfördes en analys av friskolors lönsamhet av Mikael Sandström i form av ett PM (2020-12-08). Det PM:et skattar rörelsemarginalen (EBIT) för grundskolor- och förskoleklass till 3,4% för 2018, vilket skiljer sig från den skattning som vi har fått i den här analysen. Vi noterar följande sakförhållanden:

- 1) Årsredovisningsdata för PM:et har erhållits från Bisnis Analys, PwC:s uppgifter har baserats på data från Valu8.
- 2) Vår läsning av PM:et gör gällande att omsättningen för friskolehuvudmännen har baserats på offentliga uppgifter för kostnaden för sektorn. Våra siffror av respektive huvudmans nettoomsättning har baserats på årsredovisningsdata från Valu8.
- 3) Urvalet av huvudmän i PM:et är baserat på SCB:s SNI-koder. Vårt urval är baserat på huvudmän som driver skolor enligt Skolenhetsregistret, som därefter har samkörts med tillgängliga finansiella data.
- 4) PwC saknar uppgifter om eventuella bortfall i underlaget i PM:et, liksom detaljkunskap om hur analysen genomfördes.

Given dessa listade sakförhållanden kan vi inte säga exakt varför siffrorna skiljer sig åt och vill i avsaknad av ytterligare underlag avhålla oss från att spekulera kring detta.

Vad är lönsamhet?

Ett företag som gör stora vinster i absoluta tal kan ändå ha låg lönsamhet relativt sett, samtidigt som ett företag med låg vinst i absoluta tal kan vara ytterst lönsamt relativt sett. För att fånga detta perspektiv finns ett antal olika lönsamhetsmått där resultatet sätts i relation till exempelvis intäkter och omsättning alternativt operativt, eget eller totalt kapital. Lönsamhet är ett finansiellt mått som mäter ett bolags vinst, vanligtvis överskottet från rörelseverksamheten, det vill säga skillnaden mellan verksamhetens intäkter och kostnader. Det finns i huvudsak två typer av lönsamhetsmått: marginalmått och räntabilitetsmått. Marginalmått analyserar ett företags förmåga att omvandla omsättning till vinst medan räntabilitetsmått sätter vinst i relation till någon form av kapital.

Resultatet framgår av resultaträkningen och kan sedan delas upp beroende på vilken del av verksamheten man vill analysera, exempelvis rörelseresultat som visar överskott från företagets kärnverksamhet, alltså vad som är kvar av intäkterna sedan rörelsens kostnader betalats, eller resultat efter finansiella poster, som även väger in intäkter och kostnader från finansieringsverksamheten. Alla lönsamhetsmått har sina för- och nackdelar respektive begränsningar och för mest rättvisande bild bör man analysera flera lönsamhetsmått och göra en samlad bedömning.

Marginalmått

Omsättning i sig säger inget om hur lönsamt ett bolag är. För att ett bolag ska vara lönsamt med marginalmått mått så krävs i sin mest grundläggande form att verksamhetens intäkter är större än dess kostnader. Beroende på vad man vill analysera kan man inkludera eller exkludera olika kostnadsposter för att se lönsamhet utifrån olika perspektiv. Man kan exempelvis exkludera kostnader för räntor, skatt, ned- och avskrivningar och på så sätt förstå kärnverksamhetens resultat. Marginalmått utgår helt från ett bolags resultaträkning och analyserar därför inte hur mycket eller vilken typ av produktionsmedel som krävs för att generera vinsten, och säger med andra ord inget om företagets effektivitet att generera vinst.

Räntabilitetsmått

För att analysera en verksamhets effektivitet behöver resultatet sättas i relation till de produktionsmedel (kapital och/eller arbetskraft) man använt för att generera vinst. Dessa produktionsmedel framgår framför allt av företagets balansräkning där dels tillgångar som använts för att generera resultatet redovisas, dels finansiering.

Varför mäta lönsamhet?

Lönsamhet är ett värdefullt mått för flera intressenter. En ägare kan använda lönsamhetsmått för att förstå huruvida verksamheten är ekonomiskt hållbar, en potentiell investerare kan använda lönsamhetsmått för att beräkna förväntad avkastning på sitt satsade kapital; ett kreditinstitut, exempelvis en bank, kan använda det för att förstå till vilken risknivå de lånar ut pengar; myndigheter kan använda det som underlag för beräkning av skatt eller begränsning av vinstuttag.

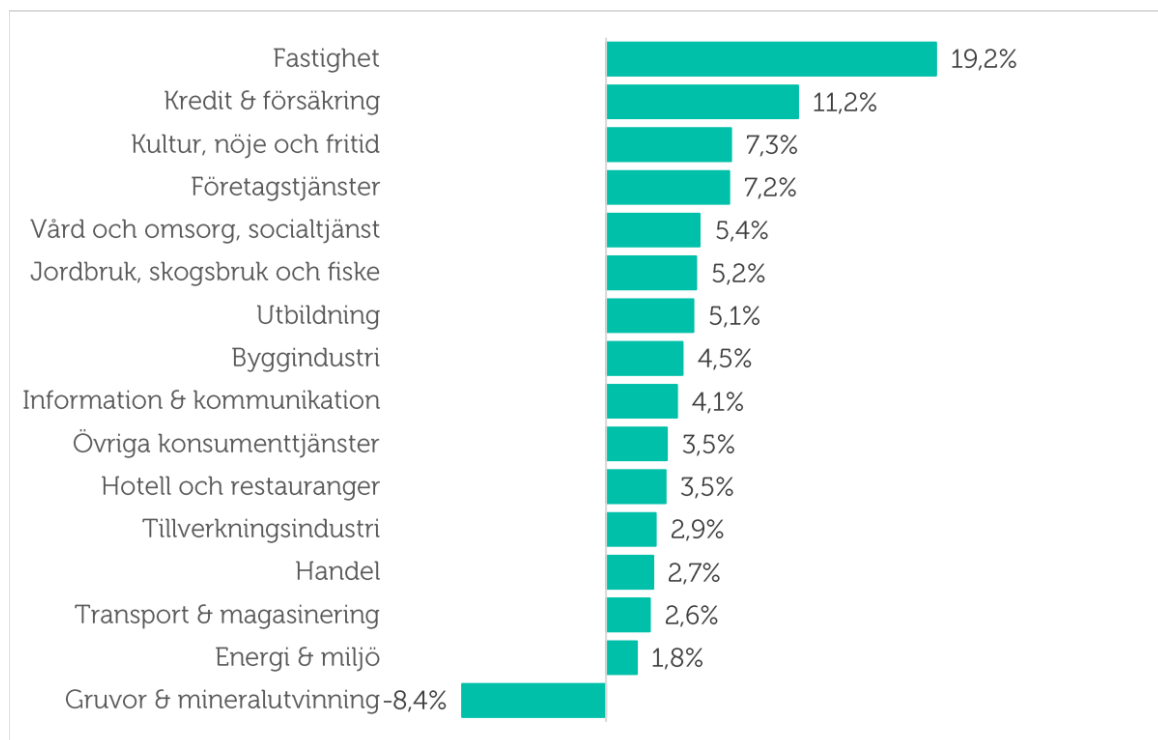
Vad är ”normal” lönsamhet?

Nivåerna på ett företags lönsamhet kan, oaktat vilket lönsamhetsmått som används, skilja sig skarpt åt mellan olika sektorer, geografier inom ett land eller mellan länder eller på grund av marknadsförutsättningarna ett specifikt år. I en undersökning från Företagarna⁶ redovisades nettomarginaler på ett spann mellan -8,4% och 19,2% för olika branscher (se tabell på nästa sida) och mellan -14,8% och 12,4% för olika kommuner. I en annan undersökning från Företagarna⁷

⁶ Lönsamhet i Sverige – En analys på 278 000 företag, januari 2017

⁷ Lönsamhet i Sverige – Så lönsamma är företagen i Sverige, oktober 2018

redovisades avkastning på sysselsatt kapital på mellan 2% och 37% för olika branscher. Enligt SCB så uppgick det samlade rörelseresultatet för det svenska näringslivet 2018 till 635 miljarder kronor⁸, vilket motsvarar en rörelsemarginal på 6,75%.

9

Svenska lastbils- och maskintillverkaren AB Volvo hade EBIT-marginaler på 8,4% 2017, 8,3% 2018, 10,5% 2019, 8,4% 2020 och 11,1% 2021. IT-bolaget Hexagon hade EBIT-marginaler på 25,0% 2017, 25,0 % 2018, 25,3% 2019, 29,1% 2020 och 29,8% 2021.¹⁰

Enligt siffror tagna från det amerikanska aktieindexet S&P 500 förekommer det stora variationer i EBIT-marginalerna, där exempelvis energisektorn hade EBIT-marginaler på 9,1% 2018, 7,6% 2019, 2,7% 2020 och 9,8% 2021 medan företag inom sjukvårdsteknologi hade EBIT-marginaler om 8,5% 2018, 7,1% 2019, 8,0% 2020 och 12,5% 2021.¹¹

Sammanfattningsvis kan sägas att de rörelsemarginaler vi uppmäter i denna rapport inte uppgår till vare sig extraordinärt höga eller låga nivåer.

Självklart bör det uppmärksammas att 2020 var ett undantagsår präglad av Covid-19pandemin och att slutsatser från detta räkenskapsår därför bör dras med stor försiktighet.

⁸ https://www.scb.se/contentassets/e63ecf6b36054cd583d611e71c86ccba/nv0109_2018a01_sm_nv19_sm2002.pdf

⁹ Lönsamhet i Sverige – En analys på 278 000 företag, januari 2017

¹⁰ S&P Capital IQ, datakörning 2022-04-06

¹¹ S&P Capital IQ, datakörning 2022-04-05

Lönsamhetsmått Beskrivning

Marginalmått	
EBITDA-marginal	Mått på andel av omsättning, som finns kvar före avdrag för räntor, skatt samt ned- och avskrivningar. Måttet tar endast hänsyn till poster i resultaträkningen.
EBIT-marginal	Mått på andel av omsättning, som finns kvar före avdrag för räntor och skatt. Måttet tar endast hänsyn till poster i resultaträkningen.
Räntabilitetsmått	
Räntabilitet på eget kapital (ROE)	Mått på hur effektivt företagets egna kapital genererar lönsamhet i förhållande till omsättningen. Måttet tar hänsyn till poster i både resultaträkningen och balansräkningen.
Räntabilitet på totalt kapital (ROA)	Mått på hur effektivt företagets egna kapital och skulder genererar lönsamhet i förhållande till omsättningen. Måttet tar hänsyn till poster i både resultaträkningen och balansräkningen.

Valt mått på lönsamhet för denna rapport

Ett lämpligt mått för att analysera lönsamhet för friskolor är marginalmåttet EBIT¹²-marginal. Termen förekommer i finansiella rapporter såsom årsredovisningar och kvartalsrapporter men kan i den allmänna debatten uppfattas som svårbegriplig. "Rörelsemarginal före räntor och skatt" utgör den utskrivna förkortningen översatt till svenska, och ger ett mer förklarande intryck. Slutligen förekommer ofta kort och gott "rörelsemarginal"; detta begrepp är ett samlingsbegrepp för alla rörelsemått, men oftast åsyftas EBIT-marginalen. I denna rapport kommer detta lönsamhetsmått härnäst därmed skrivas som enbart "rörelsemarginal (EBIT)".

Som med alla lönsamhetsmått finns för- och nackdelar. Inledningsvis är måttet vanligt förekommande och all relevant data finns att tillgå i respektive bolags resultaträkning. Detta innebär att måttet är enkelt att applicera givet att den nödvändiga datan är samlad på en plats.

Generellt sett är rörelsemarginalen även lämplig för att förstå lönsamheten på en verksamhets kärnområde. Detta eftersom måttet endast tar hänsyn till de poster i resultaträkningen som direkt har en inverkan på den dagliga verksamheten och inte beaktar övriga finansiella poster. Vidare lämpar sig måttet väl för att applicera på friskoleverksamhet givet dess karaktär. Som redovisat i tidigare avsnitt, är utbildningssektorn personalintensiv snarare än kapitalintensiv vilket innebär att de viktigaste komponenterna för att bedriva verksamheten syns i resultaträkningen snarare än balansräkningen. Rörelsemarginalen ger då en mer rättvisande bild av en skolas lönsamhet snarare än räntabilitetsmått.

¹² Earnings Before Interest and Taxes = Resultat före räntor och skatt

Måttet rörelsemarginal (EBIT) har dock även vissa nackdelar om syftet är att få en helhetsuppfattning om hur ett företag mår. Rörelsemarginalen tar exempelvis inte hänsyn till ett företags skulder och mäter därmed inte skuldsättningsgraden av en verksamhet vilket kan i många fall vara en viktig beståndsdel för en samlad bedömning. Måttet tar heller inte hänsyn till finansiering av rörelsekapital eller kostnader för byte av materiella tillgångar. Dock är dessa relativt små för arbetsintensiva branscher såsom skolor, så effekten är begränsad.

Exempel på resultaträkning

Post	Förklaring	Skola (exempel)	EBIT
+ Nettoomsättning	Detta är företagets intäkter från försäljning eller annat exklusive moms.	Skolpeng ¹³	x
- Kostnad för sålda varor	Här ingår exempelvis tillverkningskostnader, materiell och sådant som krävs för att sälja varje vara.	Undervisning	x
= Bruttoresultat			
- Personalkostnader	Löner och annan ersättning till personal.	Lärlarlöner	x
- Övriga kostnader	Här ingår exempelvis marknadsföring, lokalkostnader och administration som ej specifikt hör till varan.	Administration	x
- Nedskrivningar på tillgångar	Engångs värdeminskning av tillgångar på grund av händelse.	Fysiska skador	x
- Avskrivningar på tillgångar	Kontinuerlig värdeminskning på tillgångar på grund av användning och slit.	Skolbänkar	x
= Rörelseresultat			
+/- Finansiella intäkter och kostnader	Finansiella intäkter och kostnader kan vara ränteintäkter och räntekostnader på lån och liknande.	Ränta på lån	
= Resultat före skatt			
- Skatt	Bolagsskatt	Skatt	
= Årets Resultat			

¹³ I den här rapporten görs det förenklade antagandet att intäkterna för ett friskoleföretag enbart består av skolpeng. I praktiken kan dock försäljning och uthyrning av lokaler bidra med enstaka procentenheter av intäkterna.

Befintlig grundskoleverksamhet

I följande avsnitt beräknas den historiska lönsamheten på friskolor som drivs av aktiebolag. Detta görs genom måttet rörelsemarginal (EBIT) för den befintliga verksamheten. Rapportförfattarna vill återigen poängtera att 2020 är att betrakta som ett undantagsår på grund av pandemin och dess följdverkningar. En möjlig förklaring till det positiva genomsnittliga utfallet under 2020 är de ekonomiska stödåtgärder som infördes. Exakt vilka faktorer resultaten för 2020 berodde på är dock en fråga som ligger utanför ramarna för den här studien.

Rörelsemarginal (EBIT)

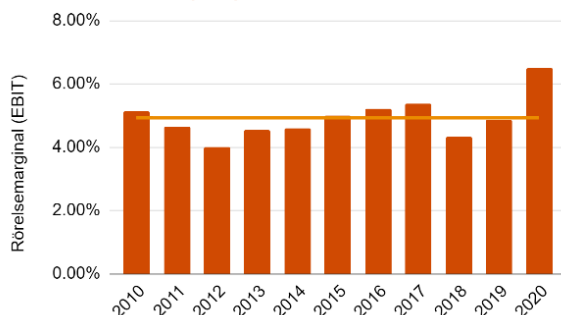
Diagrammen nedan visar den genomsnittliga lönsamheten för friskolor som drivs av aktiebolag under perioden 2010–20, uppdelat på alla årskurser i grundskolan (F-9), årskurs 1–9 samt förskoleklasser.

Den genomsnittliga rörelsemarginalen för alla årskurser (F-9) uppgick under den valda perioden till 4,9%. Högsta respektive lägsta noteringen skedde i 2020 och 2012 där marginalmålet uppgick till 6,5% respektive 4,0%.

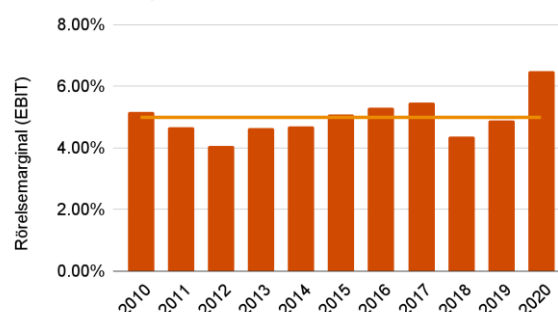
För årskurs 1–9 uppgick den genomsnittliga rörelsemarginalen till 5,0%. Högsta respektive lägsta noteringen skedde i 2020 och 2012 där marginalmålet uppgick till 6,5% respektive 4,1%.

För förskoleklass uppgick den genomsnittliga rörelsemarginalen i friskolor till 4,2%. Högsta respektive lägsta noteringen skedde i 2020 och 2013 där marginalmålet uppgick till 6,6% respektive 3,3%.

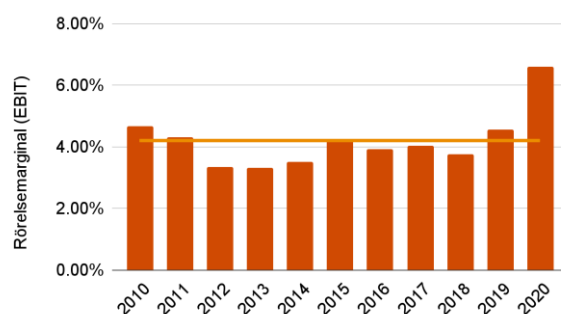
Alla årskurser (F-9), 2010-20

Årskurs 1-9, 2010-20

Förskoleklasser, 2010-20

Reducerad skolpeng med 8%

I följande avsnitt beräknas den historiska lönsamheten för friskolor som bedrivs av aktiebolag i ett hypotetiskt scenario där skolpengen till denna typ av huvudman sänks med 8%. I praktiken innebär detta att nettoomsättningen för bolagen minskar med 8%. Det går naturligtvis inte att säga hur en sådan förändring hade påverkat skolorna, de anställda och eleverna men storleken på underskotten samt antalet elever och anställda som skulle ha påverkats i någon grad ger en fingervisning. Ett vanligt agerande för ett företag som går med förlust är naturligtvis att försöka minska kostnaderna i verksamheten. För ett aktiebolag som driver en eller flera friskolor skulle det kunna innebära ett minskat antal anställda och eventuellt en lägre lärartäthet.

Rörelsemarginal (EBIT)

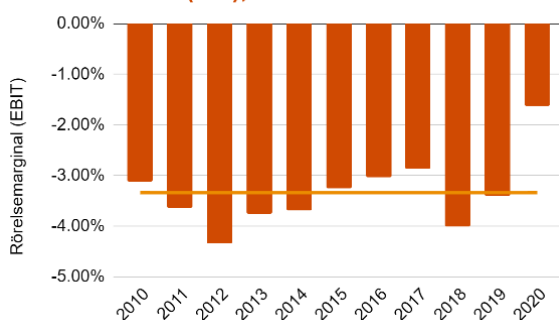
Diagrammen nedan visar den genomsnittliga lönsamheten för friskolor som drivs av aktiebolag under perioden 2010–20, uppdelat på alla årskurser i grundskolan, årskurs 1–9 samt förskoleklasser i ett hypotetiskt scenario där skolpengen till dessa huvudmän minskar med 8%.

För samtliga årskurser (F-9) blir den genomsnittliga rörelsemarginalen för perioden -3,3%. Högsta respektive lägsta noteringen i detta scenario skedde 2020 och 2012 där marginalmåttet uppgick till -1,6% respektive -4,3%.

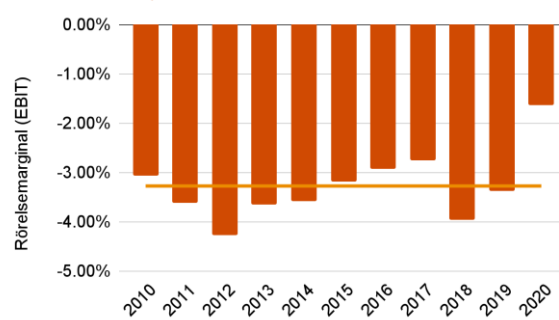
För årskurser 1–9 blir den genomsnittliga rörelsemarginalen -3,3%. Högsta respektive lägsta noteringen skedde 2020 och 2012 där marginalmåttet uppgick till -1,6% respektive -4,3%.

För förskoleklasser blir den genomsnittliga rörelsemarginalen -4,1%. Högsta respektive lägsta noteringen skedde 2020 och 2013 där marginalmåttet uppgick till -1,5% respektive -5,1%.

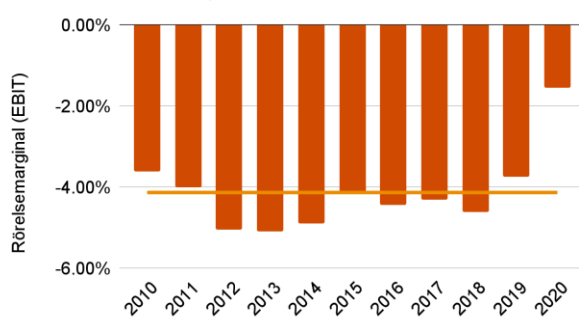
Alla årskurser (F-9), 2010-20

Årskurs 1-9, 2010-20

Förskoleklasser, 2010-20

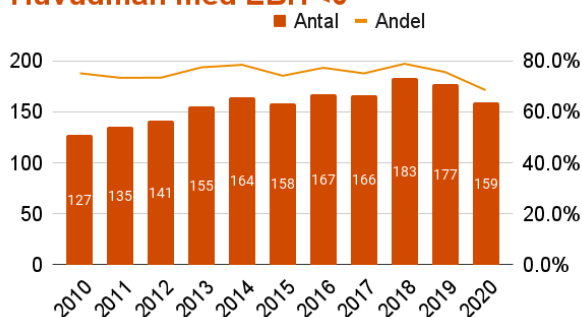

Diagrammen nedan visar den historiska konsekvensen på antal and andel elever och friskolor av detta hypotetiska scenario.

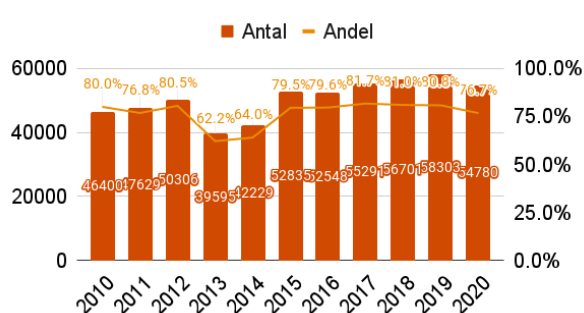
I ett scenario där skolpengen till friskolor sänks med 8% riskerar runt 70% av eleverna i årskurs 1–9 och i förskoleklass att påverkas. Detta beror på att ungefär 70% av samtliga huvudmän uppvisar en historiskt negativ rörelsemarginal för åren 2010–20. För exempelvis 2018 så innebär det att 183 huvudmän hade uppvisat en negativ rörelsemarginal, vilket skulle ha berört totalt 61 028 elever och 15 207 anställda.

Över 75% av eleverna i årskurs 1–9 kommer att ha gått i skolor vars huvudmän uppvisade en negativ rörelsemarginal 2010–20. Motsvarande siffra för eleverna i förskoleklass är 70%.

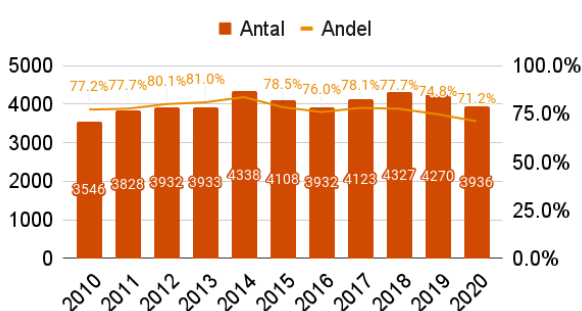
Huvudmän med EBIT<0

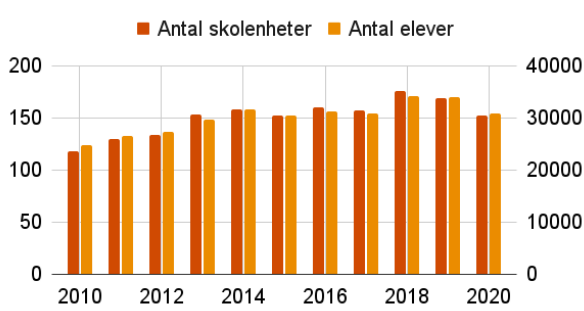
Elever i årskurs 1-9 med EBIT<0

Elever i förskoleklass med EBIT<0

Små huvudmän* med EBIT<0

*Små huvudmän definieras som 1–2 skolor

Reducerad skolpeng med 10%

I följande avsnitt beräknas en hypotetisk historisk lönsamhet på friskolor som bedrivs av aktiebolag i ett scenario där skolpengen till denna typ av huvudman sänks med 10%. I praktiken innebär detta att nettoomsättningen för bolagen minskar med 10%. Det går naturligtvis inte att säga hur en sådan förändring hade påverkat skolorna, de anställda och eleverna men storleken på underskotten samt antalet elever och anställda som skulle ha påverkats i någon grad ger en fingervisning.

Rörelsemarginal (EBIT)

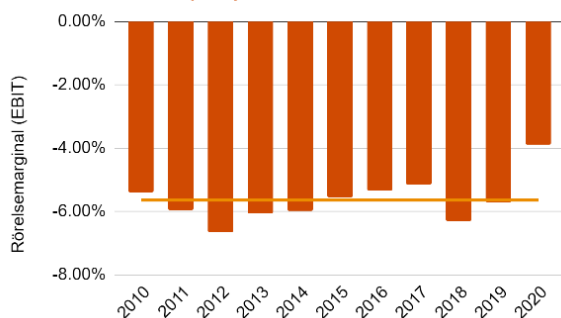
Diagrammen nedan visar den genomsnittliga lönsamheten för friskolor som drivs av aktiebolag under perioden 2010–20, uppdelat på alla årskurser i grundskolan, årskurs 1–9 samt förskoleklasser i ett hypotetiskt scenario där skolpengen till dessa huvudmän minskar med 10%.

För samtliga årskurser (F-9) blir den genomsnittliga rörelsemarginalen -5,6%. Högsta respektive lägsta noteringen skedde 2020 och 2012 där marginalmåttet uppgick till -3,9% respektive -6,6%.

För årskurser 1–9 blir den genomsnittliga rörelsemarginalen -5,6%. Högsta respektive lägsta noteringen skedde 2020 och 2012 där marginalmåttet uppgick till -3,9% respektive -6,6%.

För förskoleklasser blir den genomsnittliga rörelsemarginalen -6,4%. Högsta respektive lägsta noteringen i detta scenario skedde 2020 och 2013 där marginalmåttet uppgick till -3,8% respektive -7,4%.

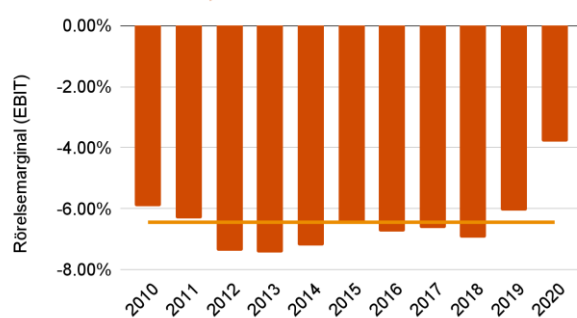
Alla årskurser (F-9), 2010-20

Årskurs 1-9, 2010-20

Förskoleklasser, 2010-20

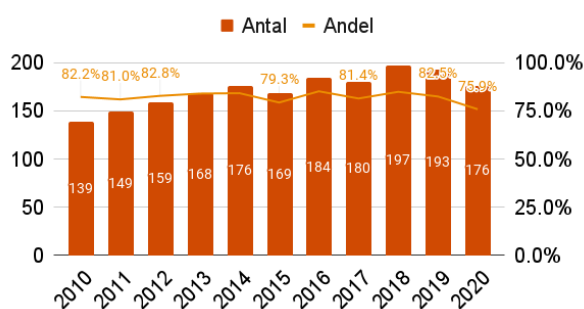

Diagrammen nedan visar den historiska konsekvensen på antal och andel elever och friskolor av detta hypotetiska scenario.

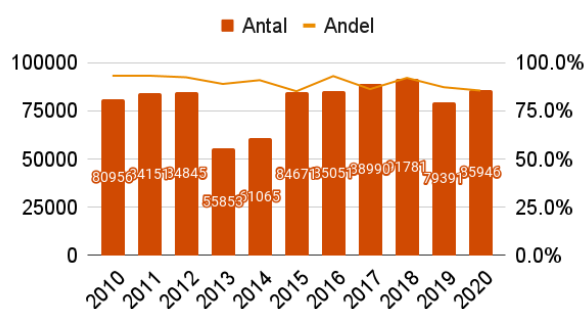
I ett scenario där skolpengen till friskolor sänks med 10% riskerar ungefär 85% av eleverna i årskurs 1–9 att påverkas och över 80% av förskoleklass eleverna. Detta beror på att ungefär 75% av samtliga huvudmän uppvisar en historiskt negativ rörelsemarginal för åren 2010–20. För exempelvis 2018 så innebär det att 197 huvudmän hade uppvisat en negativ rörelsemarginal, vilket skulle ha berört totalt 96 816 elever och 16 302 anställda.

Över 85% av eleverna i årskurs 1–9 kommer att ha gått i skolor vars huvudmän uppvisade en negativ rörelsemarginal för åren 2010–20. För eleverna i förskoleklass är motsvarande siffra ungefär 80%.

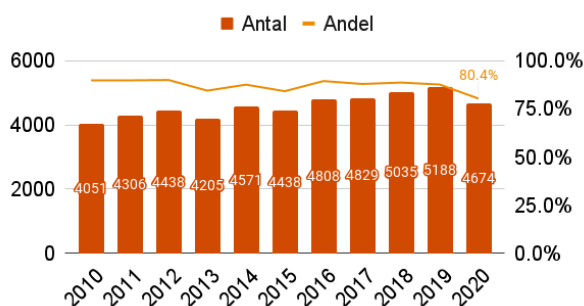
Huvudmän med EBIT<0

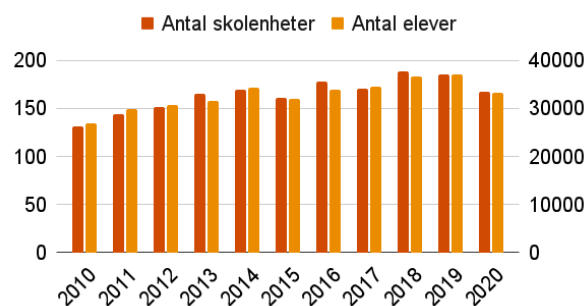
Elever i årskurs 1-9 med EBIT<0

Elever i förskoleklass med EBIT<0

Små huvudmän* med EBIT<0

*Små huvudmän definieras som 1–2 skolor

Break-even för friskolor

I följande avsnitt beräknas vilken sänkning av skolpengen som skulle generera break-even, det vill säga en lönsamhet på 0%, på en genomsnittlig fristående grundskola som drivs av ett aktiebolag. I praktiken innebär detta att nettoomsättningen minskar för bolaget så att rörelsemarginalen resulterar i 0%. Den genomsnittliga skolan baseras på medianen av hela urvalet.

Rörelsemarginal (EBIT)

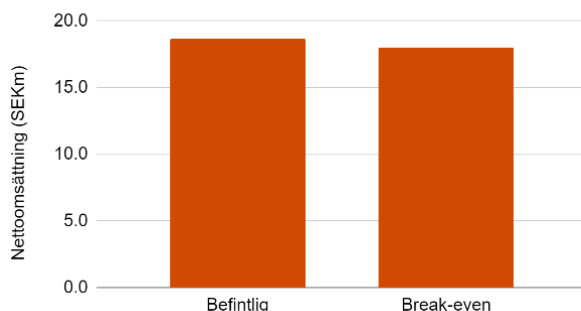
Diagrammen nedan visar vilken nettoomsättning en genomsnittlig skola kan ha för att uppnå en lönsamhet mätt på rörelsemarginal på 0% uppdelat på alla årskurser i grundskolan (F-9), årskurs 1–9 samt förskoleklass.

Den befintliga nettoomsättningen för en genomsnittlig skola avseende samtliga årskurser (F-9) uppgick 2020 till ca 18,7 miljoner kr. Vid en minskning av nettoomsättningen med 3,5%, sänks nettoomsättningen till ca 18,0 miljoner kr, vilket resulterar i att en genomsnittlig friskola som drivs av aktiebolag bedrivs med en obefintlig lönsamhet, mätt med rörelsemarginal.

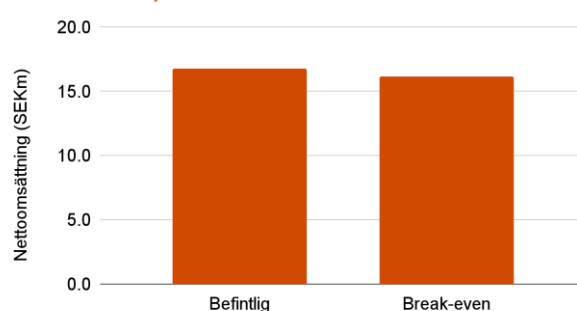
Den befintliga nettoomsättningen för en genomsnittlig skola avseende årskurs 1–9 uppgick 2020 till ca 16,7 miljoner kr. Vid en minskning av nettoomsättningen med 3,5%, sänks nettoomsättningen till ca 16,1 miljoner kr vilket resulterar i att en genomsnittlig friskola som drivs av aktiebolag bedrivs med en obefintlig lönsamhet, mätt med rörelsemarginal.

Den befintliga nettoomsättningen för en genomsnittlig skola avseende förskoleklasser uppgick 2020 till ca 1,90 miljoner kr. Vid en minskning av nettoomsättningen med 2,5%, sänks nettoomsättningen till ca 1,85 miljoner vilket resulterar i att en genomsnittlig friskola som drivs av aktiebolag bedrivs med en obefintlig lönsamhet, mätt med rörelsemarginal.

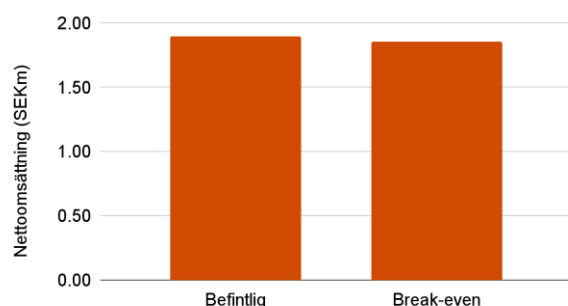
Alla årskurser (F-9), 2020

Årskurs 1-9, 2020

Förskoleklasser, 2020

Fallstudier

I följande avsnitt beräknas lönsamheten på ett par grundskoleverksamheter som har valt att ställa upp som illustrerande exempel. Som ovan beräknas lönsamheten, mätt som rörelsemarginal (EBIT), på den befintliga verksamheten samt på två hypotetiska scenarier där skolpengen sänks med 8% respektive 10%.

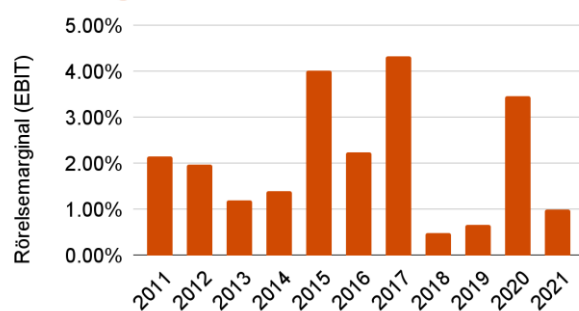
Broholmskolan

Broholmskolan är en enskild skola för elever i åk F-9 belägen i Lidköping. Skolan drivs av en ekonomisk förening och hade under läsåret 20/21 cirka 360 elever.

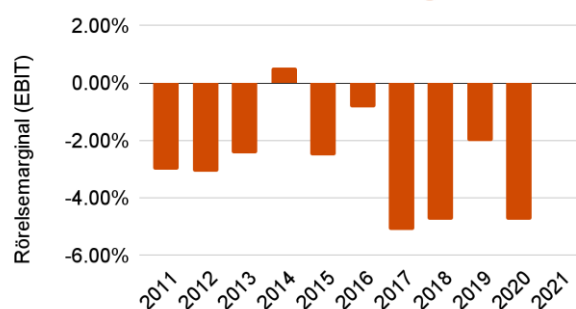
Skolan har under perioden 2011–2021 uppvisat en genomsnittlig rörelsemarginal om 2,1%. Högsta respektive lägsta lönsamhet återfanns 2017, då rörelsemarginalen uppgick till 4,3%, respektive 2018, då rörelsemarginalen uppgick till -0,5%.

En sänkning av skolpengen med 8% skulle resultera i en rörelsemarginal om -2,9%. En sänkning om 10% skulle resultera i en rörelsemarginal om -5,1%. Siffrorna baseras på genomsnittet för perioden 2011–2021.

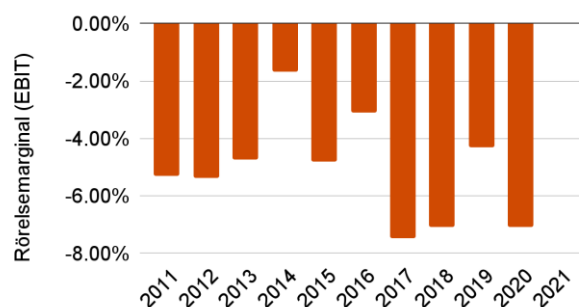
Befintlig lönsamhet

Lönsamhet med 8% sänkning

Lönsamhet med 10% sänkning

Vejbystrands Skola och Förskola

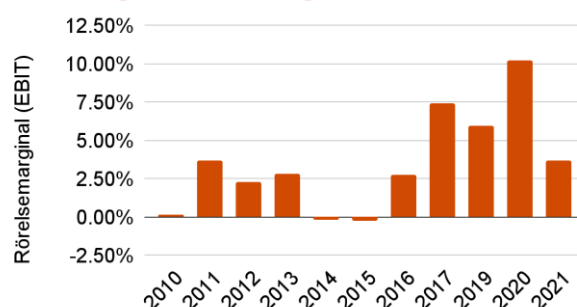
Vejbystrands Skola och Förskola är en enskild skola för elever i åk F-6 belägen i Ängelholm. Skolan drivs av en ekonomisk förening och hade under läsåret 20/21 cirka 100 elever.

Skolan har under perioden 2010–2021 uppvisat en genomsnittlig rörelsemarginal om 3,5%. Högsta respektive lägsta lönsamhet återfanns 2020, då rörelsemarginalen uppgick till 7,4%, respektive 2015, då rörelsemarginalen uppgick till -0,2%.

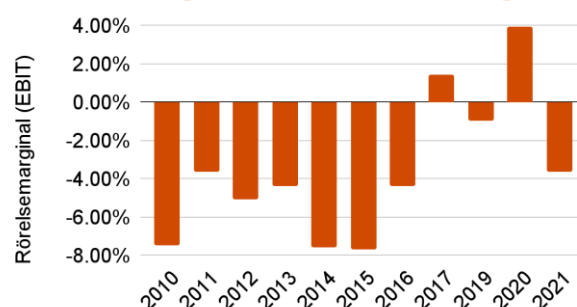
En sänkning av skolpengen med 8% skulle resultera i en rörelsemarginal om -3,6%. En sänkning om 10% skulle resultera i en rörelsemarginal om -5,9%. Siffrorna baseras på genomsnittet för perioden 2010–2021.

2018 saknas i tabellverket pga. brutet räkenskapsår, siffrorna för 2019 avser 18 månader med slut 2019-06-30.

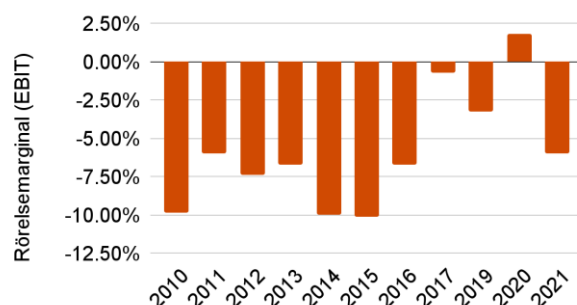
Befintlig rörelsemarginal

Rörelsemarginal med 8% sänkning

Rörelsemarginal med 10% sänkning

Bilaga

Begränsningar och antaganden

PwC har använt sig av data tillgänglig via SCB, Skolverket samt databasen Valu8. Finansiell data finns tillgängligt för 237 av de 269 aktiebolag som bedriver skolverksamhet. Om inget annat anges så är analyserna i denna rapport baserad på detta urval. Noteras bör att data kan saknas för vissa aktörer vissa specifika räkenskapsår. De analyser och slutsatser som dras i den här rapporten är på basis av tillgänglig information och ska inte tolkas som en absolut sanning.

Ekonomiska nyckeltal för de föreningar, stiftelser, handelsbolag med mera som driver skolverksamhet är inte offentligt och finns därför inte i de databaser PwC har tillgång till. Noteras bör att *Ordning och reda i välfärden*, SOU 2016:78 ("Reepalu-utredningen") hade motsvarande svårigheter med att få ut ekonomiska nyckeltal som inte var offentliga.

Skolverket och SCB redovisar antalet skolenheter och antalet klasser per skolenhet. Givet att antal elever per klass inte redovisas i skolenhetsregistret görs det i den här rapporten det förenklade antagandet att samtliga klasser och årskurser har samma antal elever. Antalet elever per årskurs redovisas dock per huvudman och för de beräkningar som görs på huvudmannanivå behöver inga antaganden göras.

I den här rapporten görs det förenklade antagandet att intäkterna för ett friskoleföretag enbart består av skolpeng. I praktiken kan dock försäljning och uthyrning av lokaler bidra med upp till ensiffriga procentenheter av intäkterna.

Nivån på skolpeng skiljer mellan kommuner, likaså mellan klasser givet elevsammansättning och andra faktorer beroende på kommun. Dessa uppgifter finns inte i något samlat register, och det antas därför att skolpengen är likaviktad mellan kommuner och årskurser.

Denna rapport har upprättats av Öhrlings PricewaterhouseCoopers AB (org nr 556029-6740) (PwC) på uppdrag av Almega enligt de villkor och under de förutsättningar som framgår av projektplan och offert. PwC ansvarar inte utan särskilt åtagande, gentemot annan som tar del av och förlitar sig på hela eller delar av denna rapport.